

intervjuu ⁵⁰⁴

Ungari muusika- ja draamateoste üleliiduliseks festivaliks, mis Eesti NSV-s toimub 2.—8. aprillini, valmistasid meie teatrid ette mitu lavastust. Riiklik Noorsooteater tõi lavale I. Örkény komöödia «Tót, major ja teised», RAT «Vanemuises» sai lavaküpsiks I. Madáchi «Inimese tragöödia».

Ungari ooperimuusikat esindab Sándor Szokolay «Verine pulm», mis esietendub RAT «Estonias» teatrikuu viimasel päeval. Palusime lavastajat, teatri peanäitejuhti Udó Válf ja otsa meil seni tundmata ooperist lühidalt rääkida.

RAT «Estonia» oli juba ammu soovitud eesti teatripublikule mõnda

sotsialismimaa muusikalist lavateost. Ajakirjanduses avaldatu ning teatrija muusikainimestelt kuuldu põhjal tekkis ligemalt huvi ungari helilooja Sándor Szokolay ooperi «Verine pulm» vastu. Ungari Moskva saatkonna vahendusel saime ooperi klaviiri, heliplaadi ja libreto. Kui olime otsustanud teose repertuaari võtta, saadeti meile Budapestist kohe selle partituur ning veel mõned klaviirid.

1964. a. valminud «Verine pulm» on S. Szokolay (sündinud 1931, mitme balleti, oratooriumi ja kantaadi autor, Varssavi ja Moskva noorsoofestivali ning Wieniawski-nim. kompositsiooni-konkursside laureaat) esimene ooper. Oige pea toodi teos lavale Soomes, Tšehhoslovakkias ja Poolas, suure eduga on seda etendanud Tšehhoslovakkias, Poolas, Saksa Demokraatlikus ja Föderatiivses Vabariigis ning Itaalias esila-

vastaja; Budapesti ooperi- ja balletiteater. Ungarlaste huvi ooperi Eesti-esietenduse vastu on suur. Aprilli alguses on meile sel puhul külla tulemas grupp Ungari kultuuritegelasi, nende hulgas ka teose autor.

Libretist Gyula Illiés ja helilooja S. Szokolay on G. Lorca samanimelise lavateose alusel loonud tõelise muusikalise draama, milles orkestri- ja vokaalpartii sulavad täiuslikuks tervikuks. Kuigi autoriteks on hispaanlane ja ungarlane, tõusevad esiplaanile üldinimlikud tunded, rahvuslik element on tajutav vaid rahva- ja massistseenides. Helikeelelt on ooper seni «Estonia» laval olnutest kõige komplitseeritum. Orkester ei toeta soliste ega koori tavalises mõttes, nende partiid, nagu juba öeldud, liituvad ühe väljendusvahendina muusikalisse tervikusse. Osatäitjailt nõuab tükk niihästi head kõrva ja muu-

sikatunnetust kui ka tugevaid näitlejavõimeid, loobumist igasugusest ooperlikkusest (halvas mõttes). Ulatuslik osa on täita kooril. Et mitmed kooristseenid toimuvad lava taga, kasutame dirigendi jälgimise hõlbustamiseks selles lavastuses esmakordselt televisioonitehnika abi. Paljude uudsete loominguliste ülesannetega pakkus lavastuse ettevalmistamine kogu kollektiivile rohkem loomingurõõmu.

▲ Seoses RAT «Estonia» balletitrupi külalissetendustega olite veebruaril algul mõned päevad Budapestis. Millised on teie muljed sealsest teatrielust?

Nägime Budapesti ooperi- ja balletiteatris mitut etendust. Väga põnev oli vaadata Gershvini ooperit «Porgy ja Bess», mille mõni aasta tagasi «Estonias» lavastasin. Lavastuslik kontseptsioon oli seesama mis meilgi, märgata-

vaid erinevusi ilmnes vaid lavakujunduses, mis seal oli hoopis realistlikum, kohati isegi naturalismi kalduv, ning Bessi osatäitmisel: temas nagu polnud paremaks saamise tahtmiski. Võlus «Cosi fan tutte», eeskätt Mozarti vokaalpartide esitusstiil. Kui meil kiputakse sageli Mozarti laulma nagu Wagnerit või Verdit, siis ungarlased tegid seda äärmise kergusega, domineerisid sotto voce, spinetti, ainult vahel, ansamblite lõpul, võis kuulda hääle täiskõla. Suurepäraselt lavatehnikat («kosmilised» projektsioonid jm.) ning uudseid loomingulisi mõtteid nägime György Ránki I. Madáchi «Inimese tragöödia» aineil loodud sisukas ooperis. Erilist huvi pakkus muidugi «Verise pulma» etendus. Et «Estonia» lavastusplaan oli juba valmis, ei mõjutanud nähtu nüüd mõne päeva pärast publiku ette jõudvat etendust.